

נוסחים לתפילת נחם

מים ראשונים: כבר אמרו חז"ל במקומות רבים שאל לו לאדם להוציא דבר שקר מפיו, וכך גם בעומדו בתפילה לפני הקב"ה ומבקש: "נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה". זאת ועוד, אם שמע הקב"ה לתפילתו ונעתר לבקשתו, גם אם חלקית, ונתן לו מתנה גדולה, היאך יכפור בטובה וימשיך למלל את אותם מילים קודם שזכה באותה מתנה? ואם תאמר: נוסח תפילת אבותינו בידינו ואנו אומרים מה שהם אמרו מתוך שאנו מעלים בזכרוננו את הקורות אותם, הלו דבר פשוט וברור הוא שזכותו וחובתו של דור להתפלל מתוך המיית לבו. וזהו שימור מנהג האבות הנכון: מה הם התפללו מתוך רגשותיהם ומצבם, אף כך הבנים. ומה תיעכר רוחם כאשר יראו שהבנים שזכו אינם מכירים בטובה שהם התפללו וייחלו לה וממשיכים לומר אותם מילים שהם אמרו מתוך צרות הגלות ומכאוביה, ומה ישמח ליבם כאשר הם רואים שבניהם זכו לשיבת ציון ומודים על כך לקב"ה.

ירושלמי תענית פרק ב הלכה ב, ברכות פרק ד הלכה ג

בתשעה באב צריך להזכיר מעין המאורע. ומהו אומר: רחם יי' אלהינו ברחמיך הרבים ובחסדיך הנאמנים עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל העיר האבילה ההרוסה השוממה הנתונה ביד זרים הרמוסה בכף עריצים ויבלעוה לגיונות ויחללוה עובדי פסילים. כי לישראל עמך נתתה באהבה לנחלה ולזרע ישורון ירושה הורשתה, כי באש החרבתה ובאש אתה עתיד לבנותה, כאמור: "ואני אהיה לה נאם יי' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה" (זכריה ב ט).²

נוסח עמוס חכם

רחם ה' אלוהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך הנבנית מהריסותיה ועל ארצך ונחלתך אשר רשעי גויים זוממים רע עליה. ולישראל עמך נתתה נחלה ולזרע ישורון ירושה הורשתה, על הרוגי עמך ישראל שניספו בידי הצרים הצוררים, ציון במרר תבכה וירושלים תתן קולה; לבי לבי על חלליהם מעי מעי על הרוגיהם; נקום ה' אלוהינו את דמם ושמור והגן על נחלתך; נערה ה' אלוהינו מעפרה והקיצה מארץ דוויה ופרוש עליה ועלינו סוכת שלומך, אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, ככתוב על יד נביאך "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב ולכבוד איה בתוכה, ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה ירושלים

נוסח פרופ' אלימלך אורבך

רחם ה' אלהינו ברחמיך הרבים ובחסדיך הנאמנים עלינו ועל עמך ישראל ועל ירושלים עירך, הנבנית מחרבנה, המקוממת מהריסותיה והמיושבת משוממותה. על חסידי עלין שנהרגו בזדון ועל עמך ישראל שהוטל לחרב ועל בניה אשר מסרו נפשם ושפכו דמם עליה, ציון במרר תבכה וירושלים תתן קולה, לבי לבי על חלליהם, מעי מעי על חלליהם. והעיר אשר פדית מידי עריצים ולגיונות ולישראל עמך נתתה נחלה ולזרע ישורון ירושה הורשתה נטה עליה סכת שלומך כנהר שלום לקים מה שנגאמר: ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב ולכבוד בתוכה, ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה ירושלים.

נוסח הרב גורן

נחם, ה' אלוהינו, את אבלי ציון ואת אבלי ירושלים ואת העיר האבלה. ציון במרר תבכה, וירושלים תתן קולה. לבי לבי על חלליהם, מעיי, מעיי על הרוגיהם. ולישראל עמך נתתה נחלה, ולזרע ישורון הורשתה. נערה, ה' אלוהינו, מעפרה, והקיצה מארץ דוויה, נטה אליה כנהר שלום וכנחל שוטף כבוד גויים. כי אתה ה' באש הצתה

¹ ראה גמרא ברכות דף יד עמוד ב: "כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין - כאילו מעיד עדות שקר בעצמו". ותוכחת ישעיהו בהפטרות חזון: "ידע שור קונוה וכו'", עיקרה על אי הכרת הטוב, כפירוש מצודות שם: "ואינם אפילו כחמור הזה המכיר בטובה". ראה הדרשות והפרשנים על הפסוק בתהלים קא ז: "לא ישב בקרב ביתי עשה רמיה דבר שקרים לא יכון לנגד עיני" וכן איוב יג טז: "גם הוא לי לישועה כי לא לפניו חנף יבוא".

² זה המקור תפילת נחם או רחם שאנו מוסיפים בברכת ירושלים בתפילת מנחה של תשעה באב. משם התגלגל הנוסח בתפוצות ישראל השונות ונגרעו ממנו קטעים ונוספו לו תיאורים על חורבנה ושוממותה של ירושלים לצד הרג 'חסידי עלין'. ראה הערך [תפילת נחם](#) בויקיפדיה. ומעניין שהמילה "באהבה" שבירושלמי, לא מצויה באף לא אחד מהנוסחים המתחדשים שלהלן.

ובאש אתה עתיד לבנותה, כאמור: "ואני אהיה לה נאום ה', חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה". ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה ירושלים.

נוסח הרב דוד שלוש

נחם ה' אלוקינו את אבלי מקדשך ואת הר ציון ששמש מבלי בניו הוא יושב, שפחה תירש גברתה, בני הגר בנו עליו מסגדם, ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך בבית בחירתך בנווה הדרך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, בעונותינו שרבו למעלה ראש ובאשמותינו שגדלו עד לשמים. לבי לבי על הר המוריה, מעי מעי על קדש הקדשים שטמאים הלכו בו, כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה ככתוב ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה. ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה ירושלים.

נוסח הרב אבי גיסר

נחם יי אלהינו את אבלי ציון ואת אבלי ירושלים, את העיר האבלה ואת המקדש האבל החרב הבזוי והשומם. האבל מבלי בניו והחרב ממעונו והבזוי מכבודו והשומם מאין פוקד. ויבלעוהו לגיונות ויירשוהו זרים ויטילו את עמך ושראעל לחרב ויהרגו בך ויחסידי עליון. על כן ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה. לבי לבי על חלליהם, מעי מעי על הרוגייהם. ולישראעל עמך נתתה נחלה ולזרע ישורון רשעה הורשתה. כי אתה יי באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה. כאמור: "ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה". ברוך אתה יי מנחם ציון ובונה ירושלים.

שנזכה לגאולה השלימה, לנחמת ציון ובניין ירושלים מחלקי המים

מים אחרונים: וכל המכיר נוסחים נוספים, אנא ימהר שמועתו הטובה אלינו ונוסיפם.